

15 april 2021

Naar een nationaal herstelplan!

L.s.

Afgelopen jaar werkten we als sociale partners intensief samen met het kabinet. Dat heeft ons land veel gebracht. Er kwam een uitwerking van het pensioenakkoord en een jaar lang werkten we non-stop met elkaar aan steunpakketten die er voor gezorgd hebben dat in Nederland de werkloosheid nog altijd 'maar' rond de 3,6% schommelt. Ook bleef het aantal faillissementen tot op heden beperkt. Met deze uitkomsten en samenwerking mogen we onze zegeningen tellen als we kijken naar bijvoorbeeld enkele van de ons omringende landen. Zo bedraagt de werkloosheid daar vaak 5% of meer. Voor het hele eurogebied is de werkloosheid zelfs 8,3%.

Veel leed nog niet zichtbaar in de statistiek

Tegelijkertijd zijn we er nog lang niet. Veel economisch en menselijk leed blijft verborgen. We verkeren in een fase van grote onzekerheid, waarbij we één ding geleerd hebben afgelopen jaar; alles aan deze crisis duurt langer en voorspellingen komen vaak niet uit.

Een aantal observaties van de grote onzekerheid die wij zien in de praktijk van alledag:

- Aanvragen collectief ontslag en faillissementen. Weliswaar is het tot nog toe gelukt de werkloosheid niet op te laten lopen, maar er worden nog wel degelijk veel faillissementen verwacht. De eerste worden inmiddels zichtbaar, met alle gevolgen in de toeleveringsketens van dien. Veel bedrijven zullen zich gaan aanpassen aan de ontstane situatie waarin zij flink zijn ingeteerd op hun financiële reserves of nog geruime tijd economische onzekerheid voorzien. Vakbonden vrezen dat de aanvragen voor collectief ontslag straks snel kunnen gaan oplopen.
- Scheefgroei. De crisis heeft een toenemende scheefgroei – die al jaren gaande was – duidelijk zichtbaar gemaakt. Mensen met onzeker werk (flexwerkers en zzp'ers) verloren afgelopen jaar als eerste hun baan terwijl zij niet voor werkloosheid verzekerd waren of slechts beperkte rechten hadden opgebouwd. Er is veel verborgen werkloosheid die niet zichtbaar is in de werkloosheidsstatistiek; mensen met nulurencontracten en oproepkrachten zitten soms al maanden zonder werk thuis.
- Onzekere internationale situatie raakt onze open economie. De Nederlandse economie is sterk afhankelijk van de wereldeconomie. Meer dan 30% van ons inkomen verdienen we over de grens. Het herstel van de wereldeconomie hangt volgens de OECD sterk af van de vraag wanneer 7,8 miljard mensen zijn gevaccineerd en COVID wereldwijd onder controle is. Voorspellingen hierover zijn zeer onzeker. Eveneens relevant is hoe belangrijke handelspartners zich economisch herstellen. Voor minimaal 3 landen in onze top 10 van handelspartners zijn de voorspellingen allerminst rooskleurig (Italië, Spanje, VK). Ook de vooruitzichten voor Frankrijk, België en Duitsland zijn onzeker.

- Investerings blijven sterk achter. Voor economisch herstel en het creëren van duurzame en goede banen is het doen van investeringen van het grootste belang. In Nederland komen deze normaliter niet zozeer vanuit de overheid maar voor ruim 80% vanuit de private sector. Veel bedrijven hebben nu evenwel geen financieel vet meer op de botten. Een derde van de Nederlandse ondernemers heeft inmiddels te maken met een toegenomen schuldenlast. Zo'n 16% van het MKB in ontwikkelde landen wordt insolvent volgens het IMF. In de periode tot en met 2025 zal in Nederland maar liefst € 47 miljard minder worden geïnvesteerd door bedrijven dan zonder corona het geval zou zijn geweest.

Nederland moet dus rekening houden met nog een aantal jaar onzeker economisch weer en risico op oplopende werkloosheid.

De coronacrisis heeft sociale gevolgen en legt structurele zwakheden op de arbeidsmarkt bloot

De sociale gevolgen van de pandemie zijn in eerste aanleg bij een aantal groepen in het bijzonder terecht gekomen. Het doel om via steun aan het bedrijfsleven zoveel mogelijk werkgelegenheid en inkomen te behouden en zo ook de economie te stutten, werkte goed voor mensen met een contract voor onbepaalde tijd. Maar mensen met onzeker werk verloren als eerste hun baan, zonder vangnet voor werkloosheid of met slechts beperkte rechten opgebouwd. De crisis heeft laten zien dat de arbeidsmarkt eerlijker moet.

Jongeren van 15 tot 25 jaar hebben leer- en studieachterstanden opgelopen, meer moeten lenen omdat inkomsten uit bijbanen verdwenen en hebben de komende jaren slechtere kansen op een goede start op de arbeidsmarkt wanneer economisch herstel te langzaam gaat. Voor jongeren is het belangrijk maatregelen te nemen die hun kansen op het behoud of het krijgen van een baan de komende jaren vergroten.

Veel ondernemers hebben ondertussen hun pensioenvermogens en de spaarpotten voor de studie van hun kinderen in het voortbestaan van de zaak gestopt en hebben grote schulden opgebouwd. Zwaar getroffen ondernemers moeten weer op de been geholpen worden in de komende periode, omdat zij buiten hun schuld dicht gingen.

In de SER werken we momenteel hard aan voorstellen om de arbeidsmarkt robuuster te maken, met meer zekerheden voor werkenden en voldoende wendbaarheid voor werkgevers. De uitkomsten hopen we binnenkort voor te leggen aan formerende partijen.

De contouren van een nieuw nationaal herstelplan

We kunnen naar onze stellige overtuiging ondertussen alleen zorgen voor krachtig herstel en banen met een nationaal herstelplan waarin het vizier op de komende 2,5 jaar is gericht. Zo'n herstelplan zou volgens ons in ieder geval in moeten houden:

- dat het huidige corona-steunpakket in 2021 nog door wordt getrokken tot einde van het jaar;
- dat ondernemers tien jaar de gelegenheid krijgen om hun schulden aan de overheid gespreid terug te betalen;
- dat we fondsen realiseren om het eigen vermogen van bedrijven te stutten zodat zij weer kunnen investeren, want investeringen zijn de motor van herstel;

- dat we reorganiserende bedrijven stimuleren om jongeren te behouden met een plaatsmaakregeling; oudere werknemers kunnen dan eerder stoppen met werken;
- dat we voor jongeren komen tot een nationaal jongeren-om-en-bijscholingsprogramma voor hen die uit het arbeidsproces zijn geraakt of er nog niet in zijn gekomen, naar die sectoren waar veel vraag is naar mensen;
- mensen, waaronder veel jongeren en ondernemers, die door de coronacrisis in de schuldproblematiek terecht zijn gekomen, moeten via een speciaal waarborgfonds problematische schulden kunnen laten overnemen zodat ze rust en veel meer tijd krijgen voor aflossing en een echt nieuwe start kunnen maken. Dit waarborgfonds zou vanaf medio 2021 in werking moeten treden;
- dat we de komende 2,5 jaar niet gaan bezuinigen en de lasten voor burgers en het bedrijfsleven niet gaan verzwaren. Dit was immers een belangrijke les van de laatste financiële crisis; herstel moet niet in de knop worden gebroken door lastenverzwaringen en bezuinigingen;
- de acute problemen bij uitvoerende overheidsinstanties en in het onderwijs, de zorg en veiligheid moet worden aangepakt, en
- dat we een publiek-private investeringsagenda moeten maken om duurzaam en eerlijk uit de crisis te komen.

Zo'n herstelplan kan ook budgettair verantwoord, omdat Nederland met zijn staatsschuld dan nog altijd in de veilige regionen zit.

Nu doorpakken met een herstelplan!

Om succesvol te kunnen zijn zullen politiek en sociale partners, net als afgelopen jaar, ook in deze onzekere fase weer samen moeten optrekken om te zorgen dat het economisch en sociaal herstel in Nederland zo goed mogelijk verloopt. De gevolgen van deze crisis wachten daarbij niet op de vorming van een nieuw kabinet.

Wij roepen het demissionaire kabinet en de nieuwe Tweede Kamer daarom op om voor 1 juni samen met ons met zo'n herstelplan voor de komende 2,5 jaar te komen. Alleen zo leggen we in afwachting van een nieuw kabinet, en gegeven de onzekere situatie, de basis voor echt herstel en doen we recht aan het breed gedeelde gevoel om met spoed te doen wat nu nodig is voor het land.